

3-I. Allmän text om steg 3 (referensalternativ)

I detta steg beskrivs referensalternativet, dvs. det alternativ mot vilket projektet eller de olika projektalternativen ska jämföras. I en CBA formuleras vanligen referensalternativet som det som händer om projektet under utredning inte genomförs, dvs. vad som ofta kallas för "nollalternativet" eller "business as usual" (BAU), vilket är rekommendationen även i detta fall.

Referensalternativet behöver inte innebära att "inget händer". Om det exempelvis redan är fastslaget att någon åtgärd måste genomföras (dvs. att BAU inte är något faktiskt alternativ), kan den på förhand mest troliga åtgärden användas som referensalternativ. Effekterna av de övriga projektalternativen uttrycks då som skillnader jämfört med detta referensalternativ.

Det är viktigt att beskriva hur referensalternativet ser ut över hela den tidshorisont som väljs för analysen. Referensalternativet bör vidare beskrivas noga och motiveras, eftersom valet av referensalternativ påverkar CBA-resultatet. Resultatet som utgörs av en samhällsekonomisk lönsamhet, mätt som nettonuvärdet, är lönsamheten *i jämförelse med* referensalternativet.

Den tidshorisont som i normalfallet är lämplig att välja för analysen är vanligen lika med livslängden för det projektalternativ som har den längsta livslängden. I specialfall bestäms tidshorisonten utifrån andra överväganden, t.ex. att utvärderingen ska göras till och med ett visst politiskt eller administrativt bestämt målår. Se vidare hjälptext 4-II (*Att bedöma projektets livslängd: Återinvesteringar och restvärde*) om vilka implikationer de här fallen kan få och hur komplikationer i form av t.ex. projektalternativ med olika långa livslängder kan hanteras. Den maximala tidshorisont som Excelprogrammet kan hantera är 150 år.

Det kan noteras att i vattenförvaltnings-sammanhang är "referensalternativet" när det gäller kraftigt modifierade vatten (KMOV) lika med ett vattendrag som uppnår maximal ekologisk potential. Att definiera referensalternativ på detta sätt är dock inte brukligt för en CBA eftersom det blir komplicerat att kvantifiera effekterna av olika projektalternativ jämfört med ett sådant referensalternativ och för att resultatet (nettonuvärdet) av projektalternativen blir svårtolkat. Resultatet kan t.ex. visa på ett positivt nettonuvärde, men då endast i jämförelse med att uppnå maximal ekologisk potential, som vi i sig inte vet hur den samhällsekonomiska lönsamheten ser ut för. Vi konstaterar att ett positivt nettonuvärde kan bli svårtolkat om inte BAU används som referensalternativ. Ett mer lätthanterligt upplägg är därför att de åtgärder som krävs för att uppnå maximal ekologisk potential utgör ett eget projektalternativ.

Dönjestudien. Som referensalternativ användes här ett nollalternativ, alltså att verksamheten fortsätter som vanligt vad gäller vattenflöde. Det skapas då inga nya miljövärden. Däremot ändras till exempel elpriset över tid på samma sätt som i projektet.